

สรุปการวิจัยและข้อเสนอแนะ

ในวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ ผู้วิจัยได้เริ่มต้นการวิจัยโดยอภิปรายเกี่ยวกับเค้าโครงปรัชญาของชาร์ตต์ ในส่วนนี้ผู้วิจัยได้เน้นหนักในประเด็นที่ว่าด้วยเสรีภาพสัมบูรณ์ของชาร์ตต์และข้อเท็จจริงของเสรีภาพ แนวคิดของชาร์ตต์ว่าด้วยเสรีภาพสัมบูรณ์ คือ เงื่อนไขที่จำเป็นของแนวคิดที่ว่าด้วยความรับผิดชอบของเขา มิใช่เงื่อนไขที่เพียงพอเท่านั้น หมายความว่า ถ้าปราศจากแนวคิดที่ว่าด้วยเสรีภาพสัมบูรณ์ของชาร์ตต์ ก็จะไม่ปรากฏแนวคิดที่ว่าด้วยความรับผิดชอบอย่างแน่นอน อย่างไรก็ตาม ผู้วิจัยก็ได้ละเลยการโต้แย้งต่อแนวคิดของชาร์ตต์ว่าด้วยเสรีภาพ ทั้งนี้เพื่อให้เนื้อหาสำคัญของบทนี้มีลักษณะที่เป็นปรัชญาวิเคราะห์มากกว่าที่จะเป็นการอธิบายแนวคิดเท่านั้น

หลังจากให้มุมมองเกี่ยวกับเสรีภาพสัมบูรณ์แล้ว ผู้วิจัยก็ก้าวเข้าสู่การอภิปรายว่าด้วยแก่นความหมายของความรับผิดชอบที่ประกอบด้วย หนึ่ง ความรับผิดชอบในเชิงปทัสสถาน ความรับผิดชอบเช่นนี้จะผูกพันกับการสรรเสริญ การประนาม การให้รางวัล การลงโทษ สิ่งที่ไม่ควร สิ่งที่ไม่ควร แม้แต่ความรับผิดชอบทางกฎหมายและความรับผิดชอบทางจริยธรรมและความรับผิดชอบส่วนตัวก็จัดอยู่ในความรับผิดชอบเชิงปทัสสถานที่มีบรรทัดฐานล่วงหน้ากำหนดเป็นมาตรฐานไว้แล้วว่า อะไรดี อะไรชั่ว อะไรถูก อะไรผิด สอง ความรับผิดชอบในเชิงข้อเท็จจริง เป็นความรับผิดชอบที่เป็นเพียงการบรรยายข้อเท็จจริงที่เกิดขึ้นเท่านั้น ในบริบทของชาร์ตต์หมายความว่า เมื่อเราทำอะไรแล้ว ก็ยอมรับว่าตนเป็นผู้กระทำเท่านั้นโดยปราศจากการตัดสิน ดี ชั่ว ถูก ผิด ในแง่หนึ่งอาจกล่าวได้ว่า

เป็นความรับผิดชอบในเชิงสาเหตุ จากนั้น ผู้วิจัยได้อภิปรายถึงลักษณะต่างๆ ของความรับผิดชอบในบริบทที่ชาร์ตริใช้ ทั้งนี้ผู้วิจัยได้ตั้งตัวอย่างการใช้คำว่า "รับผิดชอบ" ของชาร์ตริออกมา แล้วนำกรอบความคิดว่าด้วยความรับผิดชอบ ทั้งในเชิงปทัสสถาน และในเชิงข้อเท็จจริงมามอง ผลก็คือ ความรับผิดชอบของชาร์ตริหนักไปในทางความหมายที่เป็นการบรรยายข้อเท็จจริงหรือความรับผิดชอบในเชิงข้อเท็จจริงถึง 4 ลักษณะ และเป็นความหมายในเชิงปทัสสถาน 1 ลักษณะ จากนั้นผู้วิจัยได้อภิปรายถึงประเภทของความรับผิดชอบของชาร์ตริ เพื่อเพิ่มเติมแนวคิดของชาร์ตริในเรื่องนี้ให้สมบูรณ์และเป็นระบบที่ครบถ้วน ทั้งนี้ผู้วิจัยได้อาศัยข้อมูลสำคัญทั้งจากข้อเขียนทางปรัชญา และผลงานทางวรรณคดีโดยเฉพาะบทละครทั้งหมดของชาร์ตริที่มีอยู่ 8 เรื่อง ในการอภิปราย ผู้วิจัยได้นำแนวคิดอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องมาเปรียบเทียบกับของชาร์ตริด้วย เพื่อความกระจ่างแจ้ง อาทิเช่น แนวคิดของพุทธศาสนาเถรวาท แนวคิดของมิลล์และคานท์ ตลอดจนทัศนคติและความคิดเห็นของผู้วิจัยเองด้วย

อย่างไรก็ดี ปัญหาที่สำคัญที่สุดปัญหาหนึ่งที่เกี่ยวพันกับความรับผิดชอบก็คือเราใช้อะไรเป็นเกณฑ์ตัดสินความรับผิดชอบ หลังจากได้อ่านผลงานของนักปรัชญาหลายท่าน ผู้วิจัยได้ค้นพบว่า เกณฑ์ที่ตัดสินความรับผิดชอบ ได้แก่ เสรีภาพ เจตนา การไตร่ตรองล่วงหน้า ในบรรดาเกณฑ์ทั้งนี้ เสรีภาพของการกระทำถือเป็นเกณฑ์ที่สำคัญที่สุดต่อความรับผิดชอบ

ในท้ายที่สุดของวิทยานิพนธ์ ตัวตนของผู้วิจัยได้ปรากฏชัดเจนขึ้นในแง่ที่ว่าผู้วิจัยได้เสนอการวิจารณ์รวบยอดต่อแนวคิดของชาร์ตริว่าด้วยความรับผิดชอบจากทัศนคติของผู้วิจัยเอง ทั้งนี้เนื่องจากแนวคิดของชาร์ตริว่าด้วยความรับผิดชอบมีจุดอ่อนไม่น้อยไปกว่าแนวคิดที่ด้วยเสรีภาพสมบูรณ์ของเขาแน่นอน การโต้แย้งของผู้วิจัยมิได้หยุดอยู่ที่ระดับของสามัญสำนึกเท่านั้น

ผู้วิจัยคิดว่า วิทยานิพนธ์ฉบับนี้พอจะมีส่วนในการสานต่อแนวคิดของชาร์ตต์ในเรื่องนี้ให้ชัดเจนและเป็นระบบขึ้น จากข้อมูลที่ปรากฏในบรรณานุกรมระดับนานาชาติ ว่าด้วยผลงานทั้งหมดที่มีผู้เขียนเกี่ยวกับชาร์ตต์และผลงานของเขานั้น ในหัวข้อว่าด้วยความรับผิดชอบ มีผลงานเพียง 5 ชิ้นเท่านั้น 4 ชิ้น เป็นบทความทางปรัชญา ที่เหลืออีกหนึ่งเป็นวิทยานิพนธ์ทางวรรณคดี วิทยานิพนธ์เล่มนี้คงพอจะมีประโยชน์ทางวิชาการปรัชญาบ้างแก่ผู้สนใจศึกษาผลงานของชาร์ตต์ในทางปรัชญาและวรรณคดี